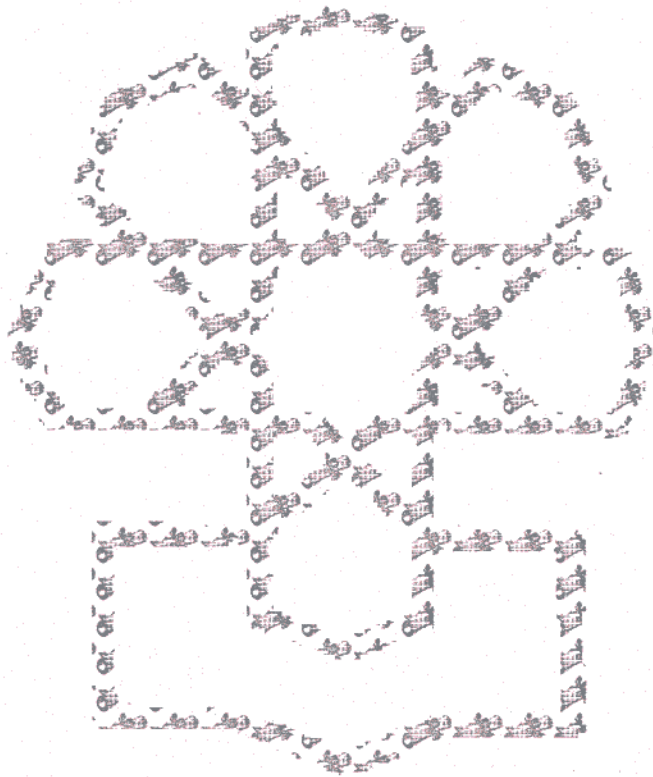

مجلس و دولت؛ نگاهی به کارنامه ۸ ساله

معاونت پژوهشی
تیر ۱۳۷۶

کار: دفتر حقوقی
گروه (۱) خدمات پژوهشی

کد گزارش: ۱۴۰۲۵۸۱

بسمه تعالی

مجلس و دولت؛ نگاهی به کارنامه ۸ ساله

کد گزارش: ۱۴۰۲۵۸۱

فصل اول: مروری بر کارنامه هشت ساله مجلس

● مقدمه

مجلس شورای اسلامی از تاریخ تأسیس در سال ۱۳۵۹ با ریاست حجة الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی فعالیت خود را آغاز نمود ایشان از تاریخ ۱۳۵۹/۴/۳۱ لغایت ۱۳۶۸/۵/۲۶ ریاست مجلس را عهده دار بودند. این ایام مقارن است با مجالس اول و دوم و بخشی از مجلس سوم. در این دوران مجلس شورای اسلامی جمعاً ۷۸۹ مصوبه داشته است. انتخاب آقای هاشمی رفسنجانی به عنوان ریاست محترم جمهوری، سومین دوره از ۱۳۶۸/۵/۲۸ مجلس فعالیت خود را با ریاست حجة الاسلام والمسلمین مهدی کروی آغاز نمود. پس از آن شاهد فعالیت مجلس چهارم هستیم که از تاریخ ۱۳۷۱/۳/۷ آغاز به فعالیت نمود و از ۱۳۷۱/۳/۲۶ تا ۱۳۷۵/۳/۶ ریاست آن با حجة الاسلام والمسلمین آقای ناطق نوری بود مجلس پنجم نیز از ۱۳۷۵/۳/۷ آغاز به کار نموده و ریاست آن را جناب آقای ناطق نوری عهده دار می باشند.

● مصوبات ۸ ساله مجلس در یک نگاه

مجالس سوم و چهارم و پنجم در زمان دولت آقای هاشمی رفسنجانی (در شرایطی که با خاتمه جنگ تحمیلی روند بازسازی کشور آغاز و تداوم یافته) مصوبات متعددی داشته که عمده آنها در جهت تحکیم سیاست های بازسازی دولت و تعدیل اقتصادی بوده است. تعداد این مصوبات به تفکیک سنوات در جدول شماره (۱) آورده شده است.

همان طور که ملاحظه می شود مجموع مصوبات مجلس شورای اسلامی که به صورت قانون درآمده در دوران دولت آقای هاشمی رفسنجانی تا ۱۳۷۶/۳/۱۸ جمعاً ۶۲۱ مورد بوده است. از ۶۲۱ مورد قانون مصوب مجلس، ۴۴۵ مورد آن در دوران ریاست جناب آقای ناطق نوری و بقیه در دوران ریاست جناب آقای کروی بوده است. تنها در سال اول دوره پنجم مجموع ۷۴ مورد طرح و ۱۶۱ مورد لایحه اعلام وصول شده است که نشانگر این است که هم اکنون حجم عظیمی از کار در کمیسیون های مجلس وجود دارد.

جدول ۱- مقاطع، دوره‌ها و مصوبات مجلس*

توضیح	تعداد مصوبات	دوره مجلس	مقطع**	تاریخ
در این ایام ریاست مجلس را آقای مهدی کروی بر عهده داشته است.	۳۶	سوم	۱	از ۱۳۶۸/۵/۲۸ تا ۱۳۶۸/۱۲/۲۸
	۵۰	سوم	۲	از ۱۳۶۹/۱۲/۱۶ تا ۱۳۶۹/۱۲/۱۲
	۷۸	سوم	۳	از ۱۳۷۰/۱/۲۵ تا ۱۳۷۰/۱۲/۲۷

۲- عناوین برخی از مصوبات مجلس در دوره چهارم از ۱۳۷۱/۳/۲۶ تا ۱۳۷۵/۳/۶ (مقطع ۹ تا ۶) به شرح زیر است:

- قانون نظام مهندسی ساختمان ۱۳۷۱/۳/۲۶.
- قانون رسیدگی به تخلفات اداری ۱۳۷۱/۴/۱۹.
- قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۱/۵/۱۸.
- قانون تصویب قانون واحده اسلامی در دوره تحریم اسرائیل ۱۳۷۱/۶/۲۹.
- قانون حمایت قضایی از بسیج ۱۳۷۱/۱۰/۱.
- قانون تشکیل شرکت سرمایه گذاری های خارجی ایران ۱۳۷۱/۱۰/۳۰.
- قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران ۱۳۷۱/۱۱/۲۵.
- قانون اختیارات و وظایف رئیس قوه قضائیه ۱۳۷۱/۱۲/۹.
- قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان ۱۳۷۲/۱/۳۱.
- قانون ممنوعیت اخذ پورسانت در معاملات خارجی ۱۳۷۲/۴/۲۷.
- قانون تجدید نظر آرا دادگاهها ۱۳۷۲/۵/۱۷.
- قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۲/۶/۷.
- قانون ممنوعیت تخلیه اماکن و واحدهای آموزشی و پرورشی در اختیار آموزش و پرورش ۱۳۷۲/۶/۹.
- قانون مقررات صادرات و واردات ۱۳۷۲/۷/۴.
- قانون رسیدگی به تخلفات اداری ۱۳۷۲/۹/۷.
- قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب ۱۳۷۳/۴/۱۵.
- قانون نحوه واگذاری سهام دولتی و متعلق به دولت به ایثارگران و کارگران ۱۳۷۳/۵/۱۲.
- قانون برنامه پنج ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۳/۹/۲۰.
- قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل ۱۳۷۳/۱۰/۱۱.
- قانون ممنوعیت به کارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره ۱۳۷۳/۱۱/۲۳.
- قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین ۱۳۷۳/۱۲/۲۸.
- قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها ۱۳۷۴/۳/۳۱.
- قانون شرح وظایف مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی ۱۳۷۴/۹/۱۹.
- قانون تعیین حقوق گمرکی کالاهای وارداتی بر اساس سیستم هماهنگ شده توصیف و کدگذاری کالا ۱۳۷۴/۱۰/۱۰.
- قانون حمل و نقل و عبور کالاهای خارجی از قلمرو جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۴/۱۲/۲۲.
- قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان ۱۳۷۴/۱۲/۲۲.
- قانون اجازه تأسیس شرکت دولتی مرکز نگهداری و تجهیزات جزئی یا کلی هواپیماهای بازگانی و غیرنظامی ۱۳۷۵/۲/۳۰.
- قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵/۳/۲.
- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون تنوع زیستی ۱۳۷۵/۳/۶.
- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون تغییرات آب و هوا مصوب ۱۳۷۱ هجری شمسی

برابر با ۱۹۹۲ میلادی ۱۳۷۵/۳/۶.

- ۳- عناوین برخی از مصوبات مجلس در دوره پنجم از ۱۳۷۵/۳/۷ تا ۱۳۷۶/۳/۱۸ (مقاطع ۱۰ و ۱۱) عبارت اند از:
 - قانون چگونگی اداره صندوق ضمانت صادرات ایران ۱۳۷۵/۷/۱۵.
 - قانون ممنوعیت به کارگیری اسامی، عناوین و اصطلاحات بیگانه ۱۳۷۵/۹/۱۴.
 - قانون اصلاح قانون نظارت بر مسافرت های خارجی کارکنان دولت ۱۳۷۵/۱۰/۵.
 - لایحه نقل و انتقال دوره ای قضات ۱۳۷۵/۱۱/۲۸.
 - قانون یکسان سازی برخی از مواد قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۵/۱۱/۲۸.
 - قانون حداکثر استفاده از توان فنی، مهندسی، تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه ها و اجرای تسهیلات به منظور صدور خدمات ۱۳۷۵/۱۲/۱۲.
 - قانون کیفیت اخذ پروانه وکالت دادگستری ۱۳۷۶/۱/۱۷.
 - قانون اصلاح قانون خدمت نیمه وقت بانوان ۱۳۷۶/۱/۱۹.
 - قانون الزام اختصاص شماره ملی و کدپستی برای کلیه اتباع ایرانی ۱۳۷۶/۲/۱۷.
 - قانون رسیدگی به صلاحیت قضات ۱۳۷۶/۲/۱۷.
 - قانون اصلاح قانون تملک آپارتمان ها ۱۳۷۶/۳/۱۱.

● یک ارزیابی کلی از کارنامه ۸ ساله مجلس

- مروری بر مصوبات مجلس شورای اسلامی در دوران پس از جنگ نشان می دهد که محورهای مورد توجه مجلس عمدتاً شامل موارد زیر بوده است:
- ۱- بازسازی خرابی های ناشی از دفاع مقدس؛
 - ۲- توسعه و تعدیل اقتصادی؛
 - ۳- خصوصی سازی؛
 - ۴- برنامه های بلند مدت اول و دوم پنج ساله در خصوص سیاست های کلان دولت؛
 - ۵- بازسازی بخش صنایع و معادن؛
 - ۶- حمایت از اقشار ضعیف و کارمندان دولت؛
 - ۷- مناطق آزاد تجاری؛
 - ۸- اصلاح مقررات ارتش و سپاه و تدوین مقررات نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران؛
 - ۹- وضع مقرراتی ناظر بر توسعه و حمایت از صادرات غیر نفتی؛
 - ۱۰- مقابله با تهاجم فرهنگی؛
 - ۱۱- تدوین مقررات مجازات اسلامی؛
 - ۱۲- مقابله با تخلفات اداری؛
 - ۱۳- حمایت از رزمندگان و آزادگان و خانواده های شهدا؛
 - ۱۴- اصلاح ساختار و تشکیلات اداری دولت.

بررسی برخی از عناوین مهم مصوبات مجلس شورای اسلامی بیانگر اهمیت و تأثیر این مصوبات می باشد در ادامه شماری از مصوبات مهم مجلس در ۸ سال گذشته تشریح گردیده است.

۱- قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ بیست و یکم شهریورماه یک هزار و سیصد و شصت و هشت مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

به موجب این قانون دولت موظف گردیده است به منظور حمایت از تولید محصولات اساسی کشاورزی و ایجاد تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ضرر و زیان کشاورزان، همه ساله خرید محصولات اساسی کشاورزی از قبیل گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر قند، پنبه و ش، دانه های روغنی، چای، سیب زمینی، پیاز و حبوبات را تضمین نماید.

در واقع این قانون، قانونی حمایتی در جهت تأمین امنیت کشاورزان و تولید کنندگان این گونه محصولات از فروش فرآورده هایشان می باشد که ضمن جلوگیری از ایجاد بازارهای سیاه و رقابت های ناسالم از ضایعات این گونه محصولات نیز جلوگیری کرده و تعادل در نظام تولید در نظام اقتصادی کشور را به ارمغان آورده است.

همچنین بر اساس این قانون دولت موظف گردیده است که ضرر و زیان احتمالی موضوع این قانون را نیز از منابع مالی خود تأمین کند.

۲- قانون تشدید مقابله با اقدامات تروریستی دولت امریکا

این قانون مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره می باشد که در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ دهم آبان ماه یک هزار و سیصد و شصت و هشت مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است. بر اساس این قانون رئیس جمهور مکلف گردیده است که جهت دستگیری و مجازات مجرمین امریکایی و عوامل مستقیم و غیر مستقیم آنها که در محاکم قضایی ایران محکوم شده اند اقدام لازم به منظور مقابله به مثل در برابر اقدامات دولت امریکا به عمل آورند.

هدف این قانون عبارت از این است که اتباع و عوامل امریکا و کشورهای که با امریکا در آدم ربایی و توطئه علیه جان اتباع ایرانی و منافع جمهوری اسلامی ایران همکاری نمایند در دادگاه های ایران و بر مبنای قوانین و مقررات ایران و قضای اسلامی محاکمه و به مجازات اعمال پلید خود برسند.

در واقع با تصویب این قانون اقدام بسیار مثبت و مؤثری در راستای تحکیم اعمال حاکمیت دولت جمهوری اسلامی ایران به وقوع پیوست و این قانون را می توان در ادامه همان سیاست صحیح و منطقی و به دور از بی عدالتی و خود باختگی رفع و دفع نظام کاپیتولاسیون که از سیاست های بسیار پلید رژیم منحوس گذشته بوده است قلمداد نمود.

۳- قانون نحوه حفظ آثار و یاد حضرت امام خمینی (ره)

این قانون مشتمل بر هشت ماده و دو تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ چهاردهم آبان ماه یک هزار و سیصد و شصت و هشت مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید. هدف از به تصویب رساندن این قانون تجلیل از مقام شامخ رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی قدس سره الشریف است.

بر اساس این قانون چاپ و انتشار زندگی نامه و آثار و گفتار حضرت امام خمینی رضوان الله علیه از

سوی اشخاص حقیقی و حقوقی و شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و غیر دولتی بدون تأیید صحت مطالب توسط مؤسسه نشر آثار امام خمینی که بنا به دستور آن حضرت زیر نظر مرحوم حجة الاسلام والمسلمین حاج سید احمد خمینی اداره می‌گردید، ممنوع اعلام شده است. همچنین به موجب این قانون وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، فرهنگ و آموزش عالی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف گردیده‌اند از زندگی نامه، وصیت نامه و پیام‌های مهم حضرت امام به ویژه منشور اول و دوم انقلاب را به نحو مناسب در کتب درسی به چاپ رسانند. وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، امور خارجه، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، سازمان تبلیغات اسلامی و دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم نیز مکلف گردیده‌اند که با همکاری مؤسسه مذکور برنامه‌های گسترده‌ای را در جهت تبلیغ و ترویج و نشر آثار و اندیشه‌ها و زندگی نامه امام خمینی (ره) در داخل و خارج از کشور با استفاده از کلیه امکانات فرهنگی و هنری و امکانات تجسمی و رسانه‌های گروهی و همگانی حسب مورد، تهیه و به اجرا درآورند.

بر اساس این قانون سایر وزارتخانه‌ها نیز موظف گردیده‌اند که در جهت حفظ و تنظیم و آثار امام اقدام لازم و همکاری‌های مناسب را مؤسسه مذکور معمول نمایند.

۴- قانون نحوه اجرای اصل هشتاد و پنجم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در رابطه با مسئولیت‌های رئیس مجلس شورای اسلامی

این قانون مشتمل بر ماده واحده و دو تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ بیست و ششم دی ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هشت مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

بر اساس اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی، مجلس می‌تواند در موارد ضروری اختیار وضع بعضی از قوانین را با رعایت دیگر اصول قانون مذکور به کمیسیون‌های داخلی خود تفویض کند. همچنین مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب دائمی اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را با رعایت دیگر اصول این قانون به کمیسیون‌های ذی‌ربط واگذار یا اجازه تصویب آنها را به دولت بدهد. به موجب اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی نیز هیئت وزیران حق دارد برای انجام وظایف اداری و تأمین اجرای قوانین و تنظیم سازمان‌های اداری به وضع تصویب‌نامه و آیین‌نامه پردازد. هر یک از وزیران نیز در حدود وظایف خویش و مصوبات هیئت وزیران این حق را دارد. این تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی می‌رسد تا در صورتی که آنها را برخلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدید نظر به هیئت وزیران بفرستد. در واقع با تصویب قانون حاضر نحوه اجرای این اصول در رابطه با مسئولیت رئیس مجلس که در قسمت اخیر اصل یکصد و سی و هشتم به آن تصریح گردیده است و در متن آن نحوه و کیفیت آن مشخص نشده است، روشن گردیده است. به موجب این قانون مصوبات موضوع این دو اصل به اطلاع رئیس مجلس می‌رسد، در صورتی که رئیس مجلس آن را حذف قانون تشخیص بدهد نظر خود را با ذکر دلیل به دولت اعلام می‌نماید و حسب مورد هیئت وزیران یا کمیسیون مربوط مکلف است طرف طرف یک هفته پس از اعلام نظر رئیس مجلس نسبت به اصلاح مصوبات اقدام و سپس دستور فوری توقف اجرا را صادر می‌نماید و در صورت بروز اختلاف نظر بین رئیس مجلس و هیئت دولت یا کمیسیون‌های مربوطه به موجب این قانون نظر رئیس مجلس معتبر است.

۵- قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و پنجاه و دو تبصره منضم به قسمت‌های یک و دو و پیوست شماره یک در

جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ یازدهم بهمن ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هشت مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

در این قانون هدف‌های کلی، خط‌مشی‌ها، هدف‌های کمی، سیاست‌های کلی، اعتبارات و برنامه‌های اجرایی برنامه اول جمهوری اسلامی ایران مورد تصریح و تصویب قرار گرفته است.

اهداف کلی مورد نظر در این قانون عبارت‌اند از: بازسازی و تجهیز دفاعی، بازسازی و نوسازی ظرفیت‌های تولیدی و زیربنایی، گسترش کمی و ارتقای کیفی فرهنگ عمومی، ایجاد رشد اقتصادی، تلاش در جهت تأمین عدالت اجتماعی اسلامی، تعیین و اصلاح الگوی مصرف، اصلاح سازمان و مدیریت اجرایی و قضایی کشور و تلاش در جهت ایجاد امنیت قضایی و سازماندهی قضایی و توزیع جغرافیایی جمعیت و فعالیت‌ها متناسب با مزیت‌های نسبی هر منطقه.

این اهداف در این قانون از طریق به کارگیری صحیح و بهینه از کلیه امکانات اقتصادی و صنعتی کشور و بهره‌برداری صحیح از منابع و استفاده صحیح و منطقی از امکانات علمی، فنی، آموزشی و فرهنگی کشور و اعمال تغییرات و اصلاحات لازم در آنها براساس ضرورت‌های این برنامه، تحقق می‌یابد.

همچنین تصویر کلان برنامه در این قانون از طریق جمعیت، رشد اقتصادی و تحولات ساختار اقتصادی، بودجه و وضع مالی دولت، حجم نقدینگی و نرخ تورم، تجارت خارجی شامل واردات و صادرات و نیروی انسانی و وضعیت اشتغال مورد انشا واقع گردیده است.

در واقع این قانون بیانگر سیاست‌های کلی و اهداف عام و سیاست‌گذاری‌های کلان نظام جمهوری اسلامی ایران در پنج ساله برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است.

۶- قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

این قانون مشتمل بر یازده ماده و ده تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه بیست و هفتم تیرماه یک‌هزار و سیصد و شصت و نه مجلس شورای اسلامی تصویب گردید.

براساس این قانون وزارت کشور مکلف گردید نیروهای انتظامی موجود تا قبل از تصویب این قانون را که عبارت بودند از شهربانی، کمیته و ژاندارمری، ادغام نماید و سازمانی را تحت عنوان نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران تشکیل دهد. همچنین سایر نیروهای مسلحی نیز که در جهت امور انتظامی در ارتباط با قوه قضائیه در قالب ضابطین دادگستری، وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و نهادها و مؤسسات مختلف فعالیت می‌کردند نیز در نیروهای انتظامی جمهوری اسلامی ادغام گردیدند و بر مبنای این قانون سازمانی تحت عنوان نیروی انتظامی تشکیل شد که سازمانی مسلح بوده و در تابعیت فرماندهی کل قوا و وابسته به وزارت کشور است و دارای زیر مجموعه‌هایی با رعایت سلسله مراتب مستقل و متمرکز به ترتیب به نام «سازمان حفاظت اطلاعات» و سازمان «عقیدتی و سیاسی» می‌باشد.

براساس این قانون هدف از تشکیل نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی و نگرهبانی و پاسداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی در چارچوب این قانون در قلمرو گسترده کشور جمهوری اسلامی ایران است.

۷- قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران

قانون فوق مشتمل بر هفتاد و یک ماده و پنجاه تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ سیزدهم شهریورماه یک‌هزار و سیصد و هفتاد به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

براساس این قانون بخش تعاونی در اقتصاد جمهوری اسلامی ایران با اهداف «ایجاد و تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل، قرار دادن وسایل کار در اختیار کسانی که قادر به کار می‌باشند و فاقد وسایل کار هستند، پیشگیری از تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص

منافع حاصل در اختیار نیروی کار و تشویق بهره‌برداری مستقیم از حاصل کار خود، پیشگیری از انحصار احتکار، تورم و اضرار به غیر و توسعه و تحکیم مشارکت و تعاون عمومی بین همه مردم»، تشکیل و به منصه ظهور رسید.

همچنین در این قانون به تعاونی‌های تولید و توزیع که عبارت‌اند از تعاونی‌هایی که نیاز مشاغل تولیدی و یا مصرف‌کنندگان عضو خود را در چارچوب مصالح عمومی و به منظور کاهش هزینه‌ها و قیمت‌ها تأمین می‌نمایند، توجه کامل شده و در کلیه اولویت‌ها و حمایت‌های مربوط به تعاونی‌ها حق تقدم به این‌گونه تعاونی‌ها واگذار شده است. از نکات مثبت و مؤثر دیگر این قانون امکان ایجاد اتاق تعاون و نحوه تشکیل آن است.

به موجب این قانون و به منظور اعمال نظارت دولت در اجرای قوانین و مقررات مربوط به بخش تعاونی و حمایت و پشتیبانی از این بخش، وزارت تعاون تشکیل گردیده است. با تصویب این قانون سازمان‌های تعاون روستایی، مرکزی تعاون کشور، مرکزی تعاونی‌های معدنی، مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمدتاً سازمان‌های خدماتی، سازمان‌های اداری که در رابطه با بخش تعاون در وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها

براساس این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر با آن به استثنای قانون مصوب شورای انقلاب درخصوص تعیین حداقل و حداکثر دریافتی مشمولین قانون استخدام کشوری توسط هیئت دولت، لغو گردید.

۹- قانون تشکیل شرکت سرمایه گذاری خارجی ایران

این قانون مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره به تاریخ ۱۳۷۱/۱۰/۳۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. براساس این قانون شرکتی تحت عنوان «شرکت سرمایه گذاری های خارجی ایران» به منظور سرمایه گذاری و همکاری مشترک با اشخاص حقیقی و حقوقی در واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی، بازرگانی، مالی و خدماتی در خارج از کشور و به عنوان یک شرکت دولتی با سرمایه اولیه ده میلیارد ریال تشکیل شد. با حضور وزیر امور اقتصادی و دارایی، بازرگانی، امور خارجه، جهادسازندگی و رئیس سازمان برنامه و بودجه در مجمع عمومی شرکت، سرمایه گذاری خارجی ایران سامان یافته و تا حدی متمرکز گردید. تصویب این قانون موجب هماهنگی در سرمایه گذاری خارجی ایران گردید.

۱۰- قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

این قانون به تاریخ ۱۳۷۱/۱۱/۲۵ در چهار فصل شامل ۳۰ ماده به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. براساس این قانون به منظور تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی تشکیلات و شرح وظایف مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مورد تجدیدنظر قرار گرفت. این قانون موجب بهبود کیفیت کالاهای تولید داخلی، روش های تولید و کارای صنایع و جلوگیری از صدور کالاهای نامرغوب به منظور فراهم نمودن امکانات رقابت با کالاهای مشابه خارجی و حفظ بازارهای بین المللی و همچنین کنترل کیفیت کالاهای وارداتی و در نتیجه حمایت بیشتر از حقوق مصرف کنندگان و تولیدکنندگان داخلی گردید. این قانون با وضع استانداردهای اجباری برای محدوده بیشتری از کالاها و همچنین مقرر داشتن ضمانت اجرا برای نقض این استانداردها (احضار، وعظ، تذکر، توبیخ، تهدید و اخذ تعهد و حبس از یک ماه تا دو سال) گامی اساسی در جهت حمایت از مصرف کنندگان و بهبود کیفیت کالاها برداشت.

۱۱- قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری- صنعتی جمهوری اسلامی ایران

قانون فوق مشتمل بر ۲۶ ماده و چهار تبصره به تاریخ ۱۳۷۲/۶/۷ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. براساس این قانون مناطقی تحت عنوان مناطق آزاد تجاری- صنعتی تعیین و سازمانی تحت عنوان سازمان منطقه تجاری- صنعتی برای اداره امور هر منطقه تشکیل شد. سیاست های کلی این مناطق توسط شورای عالی به ریاست رئیس جمهور تدوین می گردد. شاغلان به فعالیت های اقتصادی در این مناطق (منطقه آزاد کیش- منطقه آزاد قشم- منطقه آزاد چابهار) به مدت ۱۵ سال از پرداخت مالیات بر درآمد و دارایی معاف شدند. مبادلات بازرگانی مناطق مذکور با خارج از کشور از شمول مقررات صادرات و واردات مستثنی و مشمول مقررات دیگری شدند. از جمله این که ورود بسیاری از کالاها و مواد اولیه از مناطق آزاد از حقوق گمرکی و سود بازرگانی معاف گردید. براساس این قانون مقرر گردید که سازمان هر منطقه با تصویب هیئت وزیران می تواند به طرق مختلف از محل دارایی های خود یا از طریق عقد قرارداد با بانک ها و مؤسسات اعتباری و شرکت های بیمه نسبت به تضمین سرمایه های خارجی در مقابل خسارات ناشی از سلب مالکیت و ملی شدن اقدام نمایند. تصویب این قانون از سوی مجلس شورای اسلامی و ایجاد مناطق آزاد تجاری و صنعتی زمینه رقابت صنعتی و تجاری ایران را با دول همسایه به ویژه امکان رقابت مناطق

مذکور را با مناطق آزاد دولت‌های منطقه فراهم آورد و تبلیغاتی را که علیه جمهوری اسلامی ایران مبنی بر عدم امنیت سرمایه‌گذاری صورت می‌گرفت خنثی و سرمایه‌های خارجی را جذب نمود و بدین طریق زمینه‌هایی را برای تسریع در انجام امور زیربنایی، عمران و آبادانی، رشد و توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری و افزایش درآمد عمومی، ایجاد اشتغال سالم و مولد، تنظیم بازار کار و کالا، حضور فعال ایران در بازارهای جهانی و منطقه‌ای، تولید و صادرات کالاهای صنعتی و تبدیلی و ارائه خدمات عمومی فراهم نمود.

۱۲- قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب

این قانون مشتمل بر ۳۸ ماده و ۲۱ تبصره به تاریخ ۱۳۷۳/۴/۱۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. براساس این قانون به منظور رسیدگی و حل و فصل کلیه دعاوی و مراجعۀ مستقیم به قاضی و ایجاد مرجع قضایی واحد، دادگاه‌هایی با صلاحیت عام و تحت عنوان دادگاه عمومی تشکیل شدند. با تصویب این قانون تشکیلات قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران به طور اساسی متحول گردید؛ بدین صورت که دادگاه‌های کیفری و حقوقی ۲ حذف و به جای آنها دادگاه عام تشکیل شد و دادرسان نیز از تشکیلات دادگستری حذف شد و بدین طریق امکان دسترسی و مراجعۀ مستقیم به قاضی در بدو دعوی به وجود آمد. از اهداف اولیه و اساسی این قانون، تسریع در رسیدگی به دعاوی و جلوگیری از تراکم پرونده‌ها در دادگستری و تطبیق تشکیلات قضایی و مقام قضا با شرع مبین اسلام است.

از محاسن مهم این قانون ورود و نظارت قاضی بر پرونده از بدو رسیدگی است که این خود موجب تسریع در طی مراحل پرونده و تضمین تطبیق اقدامات و تحقیقات مقدماتی با قانون می‌باشد. اما از معایب این قانون عدم توجه به تخصص قضات می‌باشد. بدین توضیح که فارغ‌التحصیلان رشته حقوق و علوم قضایی و حوزه‌های علمیه هر یک در رشته‌ای خاص از علم حقوق و قضا یا فقه تخصص دارند یا این که در جریان کار در دادگستری بر روی پرونده‌های خاص (کیفری، حقوقی و مدنی خاص) کار کرده و رسیدگی نموده‌اند. لذا از یک قاضی نمی‌توان انتظار داشت که در تمام امور کیفری، حقوقی و خانوادگی تخصص داشته و رسیدگی نماید. بنابراین می‌توان گفت از این جهت تقسیم‌بندی قبلی دادگاه‌ها به کیفری و حقوقی یک و دو و تقسیم قضات به قضات امور کیفری و قضات امور حقوقی و قضات امور خانوادگی مناسب‌تر است.

۱۳- قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

پس از برنامه اول توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی، برنامه دوم گامی به مراتب محکم‌تر و وزین‌تر در حرکت برنامه‌مداران در جمهوری اسلامی ایران است. پس از شروع بازسازی مناطق جنگ‌زده و توسعه بخش‌های اقتصادی و بسیج منابع سرمایه‌ای و افزایش کارایی عمومی و تعادل در روابط اقتصادی خارجی و ترویج تکنولوژی، برنامه دوم توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با توجه به ارشادات و رهنمودهای مقام معظم رهبری با اهدافی به مراتب عالی‌تر و مهم‌تر پس از طی مراحل گوناگون و بحث و بررسی‌های متعدد کارشناسی در مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۱۳۷۳/۹/۲۰ به تصویب مجلس رسید. برنامه پنج‌ساله دوم در چارچوب رهنمودهای حکیمانه مقام معظم رهبری مبنی بر رعایت حرکت به سمت عدالت اجتماعی، تعدیل اقتصادی و توجه به اقشار آسیب‌پذیر و کم‌درآمد جامعه و اتخاذ تدابیر علمی و عملی برای مقابله با تهاجم فرهنگی، در سه فصل به تصویب رسید. در فصل اول اهداف کلان کیفی، خط‌مشی‌های اساسی و سیاست‌های کلی و در فصل دوم ذیل ماده واحده ۱۰۱ تبصره در موضوعات مختلف

ذکر شده و در فصل سوم هدف‌های کلان کمی با چهارده جدول تدوین و تنظیم گردیده و به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. از مهم‌ترین مسائل و عناوین مورد نظر مجلس شورای اسلامی در برنامه دوم می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

رعایت و گسترش عدالت اجتماعی، ترویج ارزش‌های انقلابی و توجه به رزمندگان و ایثارگران، گسترش تولیدات داخلی و توسعه صادرات غیرنفتی، اصلاح نظام اداری و قضایی، توسعه بخش‌های اجتماعی رشد معنویت و فضائل اخلاقی، رعایت اولویت در سرمایه‌گذاری‌ها، توسعه مشارکت مردم در امر سرمایه‌گذاری‌ها، تقویت بنیه دفاعی کشور، اتخاذ سیاست‌های پولی و بانکی مناسب و تقویت بخش کشاورزی و رشد و توسعه پایدار اقتصادی.

۱۴- قانون ممنوعیت به کارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره

این قانون مشتمل بر ۱۱ ماده و ۴ تبصره به تاریخ ۱۳۷۳/۱۱/۲۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. براساس این قانون، ورود، توزیع و استفاده از تجهیزات دریافت از ماهواره ممنوع شد. وزارت کشور با استفاده از نیروی انتظامی و نیروی مقاومت بسیج با هماهنگی وزارت اطلاعات موظف گردید که از ورود و توزیع تجهیزات مذکور جلوگیری و نسبت به جمع‌آوری آنها اقدام نماید. قانون مذکور از مهم‌ترین و ضروری‌ترین قوانینی است که به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. در شرایطی که میهن اسلامی مورد هجوم فرهنگی بیگانگان قرار گرفته بود و غربی‌ها با استفاده از پخش برنامه‌های مخرب و مبتذل از طریق ماهواره سعی در ایجاد انحطاط فرهنگی در جامعه و متزلزل ساختن کانون و کبان خانواده را داشتند، مجلس شورای اسلامی در اقدامی هوشیارانه و به موقع به حراست از مرزهای فرهنگی کشور و حفظ کبان خانواده پرداخت و گامی اساسی در راستای تحقق یکی از اهداف کلان کیفی برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی یعنی مقابله با تهاجم فرهنگی که همواره مورد تأکید مقام معظم رهبری بوده است، برداشت.

۱۵- قانون شرح وظایف مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به موجب مصوبه هیئت رئیسه محترم مجلس شورای اسلامی، همزمان با سالروز پیروزی انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن ماه ۱۳۷۱ تأسیس شد و به‌طور رسمی فعالیت خود را از ابتدای سال ۱۳۷۲ با هدف فعالیت‌های مطالعاتی و تحقیقاتی، به منظور ارائه خدمات کارشناسی و مشورتی به نمایندگان کمیسیون‌ها و هیئت رئیسه محترم مجلس شورای اسلامی آغاز کرد. به دنبال تأکیدات ریاست محترم مجلس شورای اسلامی در جهت قانونمند شدن و دوام همیشگی فعالیت‌های مرکز، در اوایل سال ۱۳۷۴ طرحی درخصوص فعالیت مرکز پژوهش‌ها تحت عنوان قانون شرح وظایف مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به مجلس ارائه و نهایتاً این طرح پس از طی مراحل قانونی در آذرماه ۱۳۷۴ به تصویب مجلس رسید. با تصویب این قانون، مرکز پژوهش‌ها به عنوان نهادی پژوهشی برای همیشه در کنار مجلس خواهد ماند و به ارائه خدمات اطلاع‌رسانی و پژوهشی به نمایندگان و کمیسیون‌ها خواهد پرداخت. باتوجه به گستردگی و پیچیدگی موضوعات مختلف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، بدون تردید می‌توان گفت که درک همه این مسائل و موضوعات و حل معضلات مربوط مستلزم دسترسی به اطلاعات کافی است. مجلس شورای اسلامی که مرکز تدوین و تصویب جمیع سیاست‌های خرد و کلان کشور است، بیش از همه نیاز به اطلاعات و پژوهش و تحقیق نظام یافته دارد. از این رو ابتکار مجلس شورای

اسلامی در ایجاد مرکز پژوهش‌ها و تصویب قانون آن به‌عنوان جلوه‌ای از گرایش به شناخت دقیق و ظهور بیش‌ها و تصمیم‌های «پژوهش محور» شناخته می‌شود و در واقع تأسیس مرکز پژوهش‌ها را می‌توان نقطه عطفی در روند فعالیت‌های تحقیقاتی جامعه و فعالیت‌های تقنینی قوه مقننه دانست.

۱۶- قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین

قانون فوق مشتمل بر ۹۳ ماده و یک تبصره به تاریخ ۱۳۷۳/۱۲/۲۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. این قانون یکی از مهم‌ترین قوانینی است که به تصویب رسیده است. در این قانون میزان و چگونگی وصول برخی از درآمدهای دولت و محل مصرف و هزینه آن مشخص شده است؛ در واقع می‌توان گفت با تصویب این قانون نظام دریافت برخی از درآمدهای دولت و چگونگی مصرف آن در یک قالب حقوقی معین و مشخص قرار گرفته است. از جمله مواردی از درآمدهای دولت که در این قانون میزان و درصد آن مشخص شده است از قرار ذیل است:

حق الثبت اسناد رسمی، حق الثبت علایم و اختراعات، حق الثبت پلمپ دفاتر تجاری، حق الثبت بعضی انتقالات و معاملات خاص، حق اجرای اسناد لازم الاجرا، حق الثبت املاک، جزای نقدی بدل از حبس، هزینه‌های ثبت دادخواست در محاکم دادگستری، هزینه‌های پروانه وکالت، مترجم رسمی، کارشناس رسمی و هزینه دادرسی.

همچنین در این قانون به وزارتهای مختلف و دستگاه‌هایی چون وزارت آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت کار و امور اجتماعی، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت امور خارجه، وزارت جهادسازندگی، وزارت راه و ترابری، وزارت معادن و فلزات، وزارت کشاورزی، سازمان بهزیستی، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی فنی، گمرک، سازمان انتقال خون، انستیتو پاستور، سازمان هواشناسی، سازمان سنجش و آموزش کشور، سازمان تربیت بدنی، سازمان حفاظت محیط‌زیست، سازمان زندان‌ها، سازمان نقشه‌برداری، سازمان انرژی اتمی و ... اجازه داده شده است که تجهیزات و ساختارهای قدیمی خود را فروخته و درآمدهای حاصل از این فروش و درصدی از درآمدهای ناشی از ارائه خدمات مختلف را به حساب دولت واریز و به همان میزان از طریق قانون بودجه صرف ساختن ساختمان‌های جدید و خرید تجهیزات جدید بنمایند.

در واقع می‌توان گفت که قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین، وصول و نحوه مصرف درآمدهای دولت را از طریق وزارتهای مختلف و دستگاه‌های مختلف را سامان بخشید و موجب تقویت توان مالی دولت و تحول و تجهیز دستگاه‌های دولتی گردیده است.

۱۷- قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)

قانون مذکور مشتمل بر ۲۳۳ ماده و ۴۴ تبصره به تاریخ ۱۳۷۵/۳/۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. این قانون به تعیین جرایم تعزیری و مجازات‌های آن پرداخته است. جرایم تعزیری جرایمی است که برخلاف حدود، قصاص و دیات میزان مجازات آن در شرع مشخص نشده است و تعیین آن به قانون‌گذار و حاکم اسلامی واگذار شده است. قانون مجازات اسلامی، به ویژه در بخش تعزیرات از مهم‌ترین و بحث‌انگیزترین مسائل حقوقی و قضایی در کشور بوده است چراکه این قانون در واقع درصدد ایجاد تعادل و جمع بین نظام جامعه اسلامی و منافع خصوصی افراد است. این قانون پس از مدت‌ها بحث و بررسی و

انجام کارهای کارشناسی و تخصصی سرانجام در ۲۹ فصل تحت عناوین ذیل به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید.

جرایم ضدامنیت داخلی و خارجی کشور، اهانت به مقدسات مذهبی و سوء قصد به مقامات داخلی، سوء قصد به مقامات سیاسی خارجی، تهیه و ترویج سکه قلب، جعل و تزویر، محو یا شکستن مهر و پلمپ و سرقت نوشته‌ها از اماکن عمومی، فرار مجوسین قانونی و اخفای مقصرین، غصب عناوین و مشاغل، تخریب اموال تاریخی و فرهنگی، تقصیرات مقامات و مأمورین دولتی، ارتشا و ربا و کلاهبرداری، امتناع از انجام وظایف قانونی، تعدیات مأمورین دولتی نسبت به دولت، تمرد نسبت به مأمورین دولت، هتک حرمت اشخاص، اجتماع و تبانی برای ارتکاب جرایم، جرایم علیه اشخاص و اطفال، جرایم ضدعفت و اخلاق عمومی، جرایم برضد حقوق و تکالیف خانوادگی، قسم و شهادت دروغ و افشای سرّ، سرقت و ربودن مال غیر، تهدید و اکراه، ورشکستگی، خیانت در امانت، احراق و تخریب و اتلاف اموال و حیوانات، هتک حرمت منازل و املاک غیر، افترا و توهین و هتک حرمت، تجاهر به استعمال مشروبات الکلی و قماربازی و ولگردی، جرایم ناشی از تخلفات رانندگی.

۱۹- قانون حداکثر استفاده از توان فنی، مهندسی، تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و اجرای تسهیلات به منظور صدور خدمات

قانون مزبور در اجرای ماده ۶ آیین‌نامه داخلی در تاریخ ۱۳۷۵/۱۲/۱۲ به تصویب رسید.

این قانون به منظور حداکثر استفاده از توان اجرایی، تولیدی و صنعتی کشور در اجرای پروژه‌ها می‌باشد و هدف از آن ارجاع کارهای خدمات مهندسی مشاور و پیمانکاری، ساختمانی، تأسیساتی و تجهیزاتی پروژه‌ها - اعم از این که از بودجه عمومی دولت یا از درآمدهای دیگری استفاده می‌کنند - توسط شرکت‌های داخلی می‌باشد و در صورت عدم امکان انجام کار توسط شرکت‌های داخلی به تشخیص کمیسیونی مرکب از نمایندگان دستگاه‌های مختلف صرفاً از طریق مشارکت شرکت‌های ایرانی و خارجی مجاز است و نیز لوازم و تجهیزات و خدماتی که در داخل کشور تولید و ارائه آن ممکن است، باید توسط برنده مناقصه مورد استفاده قرار گیرد، طرح مذکور به عنوان یکی از اهرم‌های توانا و مؤثر در اجرای برنامه‌های پنج ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نظام اسلامی می‌باشد. بدین توضیح که با تصویب قانون حاضر ارجاع کار و پروژه‌ها به پیمانکاران داخلی که یکی از اهداف برنامه پنج ساله دوم می‌باشد به نحو شایسته و منطقی تری تأمین و تحویل می‌گردد.

۲۰- قانون اصلاح قانون خدمت نیمه‌وقت بانوان مصوب ۱۳۷۶/۱/۱۹

این قانون که به صورت طرح تقدیم مجلس شده بود متضمن تقلیل ساعات کار مقرر بانوان مستخدم رسمی و ثابت دستگاه‌های مشمول قانون استخدام کشوری تا $\frac{3}{4}$ ساعت کارشان است و در تاریخ ۱۳۷۶/۱/۱۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است این قانون در جهت تحقق اصول قانون اساسی که در تحکیم خانواده با الهام از ارزش‌های والای مذهبی و انسانی خانواده را «واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان دانسته، بوده و چون خانواده نهاد بنیادی است و بین ارزش و اعتبار و استحکام آن و جامعه ارتباط متقابل وجود دارد. قانون مذکور کوشیده است با تصویب مقررات حمایتی از زنان رعایت منافع کل جامعه و زنان بهره‌مند از آن را فراهم نماید.

از آنجایی که در قانون راجع به خدمت نیمه‌وقت بانوان موافقت با درخواست این گروه از کارمندان برای برخی دستگاه‌های اجرایی مشکلاتی را به وجود می‌آورد و در صورت عدم موافقت نیز هدف قانون‌گذار محقق نمی‌شد، لذا تقلیل ساعت کار موظف کارمندان زن رسمی و ثابت دستگاه‌ها به $\frac{3}{4}$ ساعت کار موظف تاحدی رافع نیازها و مشکلات خانوادگی بانوان کارمند بوده و به علاوه مشکلات اداری را کمتر نموده است و در نتیجه درصد احتمال موافقت دستگاه‌ها با درخواست بانوان کارمند برای تقلیل ساعت کارشان به $\frac{3}{4}$ و اجرای قانون و تحقق هدف قانون‌گذار بیشتر شده است.

۲۱- قانون الزام اختصاص شماره ملی و کدپستی برای کلیه اتباع ایرانی

این قانون که در تاریخ ۱۳۷۶/۲/۱۷ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید، مشتمل بر ۶ ماده می‌باشد که تصویب آن تأثیر بسزایی در سرعت مبادله اطلاعات و سهولت ارتباط بین مردم و دستگاه‌های مأمور به عرضه خدمات عمومی داشته، به علاوه باعث کاهش هزینه‌ها و بهبود روش‌های اداری به علت تبعیت دستگاه‌های دولتی از کد پستی ده رقمی و اجتناب از کاربرد کدهای مختلف و موازی شده است. در این قانون وزارتخانه‌های کشور و پست و تلگراف و تلفن با رعایت قوانین و مقررات موظف به اختصاص شماره ملی و کد پستی برای کلیه اتباع ایرانی شده است و کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی، وزارتخانه‌ها،

سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت، دانشگاه‌ها، بانک‌ها و شهرداری‌ها و نهادهای انقلاب اسلامی و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است موظف به استفاده از شماره ملی و کدپستی ده رقمی شده‌اند، این کارت که به عنوان سند شناسایی اتباع ایرانی محسوب می‌شود مشمول کلیه احکام حقوقی و کیفری مربوط است.

۲۲- قانون اصلاح تملک آپارتمان‌ها مصوب ۱۳۴۳/۳/۱۱

با وجود قانون تملک آپارتمان‌ها مصوب ۱۳۴۳/۱۲/۱۶، قانون الحاق ماده ۱۰ مکرر و دو تبصره به قانون فوق مصوب همان سال و آیین‌نامه اجرایی مربوط به آن، مصوب ۱۳۴۷/۲/۱۸ هیئت وزیران، در فاصله بین سال ۱۳۴۷ تا کنون به دلیل گسترش مجتمع‌های مسکونی و پیچیده شدن وضعیت معماری ساختمان‌ها و نیز تعدد مالکان قسمت‌های اختصاصی مجتمع‌های مسکونی و به تبع آن، پیچیدگی روابط و حقوق مالکان قسمت‌های اختصاصی این‌گونه مجتمع‌ها، مشکلات قانونی و عملی فراوانی در این باره به وجود آمده است. قوانین مذکور نمی‌توانست روابط و حقوق امروز مالکان مجتمع‌های مسکونی را به نحو کامل سامان دهد و در عمل اختلافات و درگیری‌های عدیده‌ای بین مالکان آپارتمان‌ها به وجود می‌آمده. قانون اصلاح تملک آپارتمان‌ها گامی در جهت رفع مشکلات فوق‌الذکر بوده است و با پیش‌بینی مقررات لازم سعی در رفع مشکلات مبتلا به جامعه در خصوص حقوق و روابط مالکان قسمت‌های اختصاصی مجتمع‌های مسکونی و در این راستا مقرراتی بدین شرح پیش‌بینی نموده است:

بند ۱ ماده (۴) قانون تملک آپارتمان‌ها را اصلاح نموده و ۳ تبصره به آن اضافه کرده است و حقوق و تعهدات و همچنین سهم هر یک از مالکان قسمت‌های اختصاصی از مخارج قسمت‌های مشترک را متناسب با نسبت مساحت قسمت اختصاصی به مجموع مساحت قسمت‌های اختصاصی تمام ساختمان، دانسته و تعیین سهم هر یک از مالکان را به مدیران محول نموده است، چنانچه چگونگی استقرار حیاط و ساختمان یا بالکن یا تراس مجموعه به گونه‌ای باشد که تنها از یک یا چند واحد مسکونی امکان دسترسی به آن باشد، هزینه حفظ و نگهداری آن قسمت به عهده استفاده‌کننده یا استفاده‌کنندگان دانسته است.

در تبصره ۱ ماده ۲ شکایت به مراجع قضایی توسط مدیران را پیش‌بینی نموده است.

در ماده ۱۳ امکان تجدید بنا به دلیل پایان یافتن عمر مفید ساختمان یا ایجاد فرسودگی را به هر دلیل با رأی اکثریت مالکان علی‌رغم مخالفت اقلیت مالکان پیش‌بینی نموده است.^۱

فصل دوم: مروری بر کارنامه هشت ساله دولت

● مقدمه

گزارش حاضر به بررسی فعالیت‌ها، عملکردها و پیشرفت‌های سازنده دولت جمهوری اسلامی ایران در هشت سال دوران سازندگی، پس از پایان جنگ تحمیلی، می‌پردازد و دوره زمانی ۱۳۶۸ (آغاز اجرای برنامه اول) تا ۱۳۷۵ را در بر گرفته و حاوی اطلاعات، آمار و ارقام گوناگون در سطح مختلف کلان، بخشی و منطقه‌ای است و وضعیت کشور را به صورتی تطبیقی در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سال‌های ۱۳۶۸ - ۱۳۷۵ و ۱۳۷۶ (به صورت پیش‌بینی بر مبنای برآورد) به تصویر می‌کشد.

۱. توضیح این‌که گزارشات پژوهشی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در دوران چهارم و پنجم مجلس شورای اسلامی در خصوص طرح‌ها و لوایح جهت نمایندگان تهیه و ارسال شده است.

۱- تحولات کلان اقتصادی

۱-۱- اشتغال

برآوردهای موجود از وضع اشتغال و بیکاری طی سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۷۵ حاکی از این است که تعداد کل شاغلین در بخش‌های مختلف اقتصادی افزایش یافته به طوری که از ۱۱/۴۵ میلیون نفر در سال ۱۳۶۷ به ۱۴/۱۰۱ میلیون نفر در سال ۱۳۷۴ رسیده است. بدین ترتیب نرخ بیکاری که تا سال ۱۳۶۷ به بیش از ۱۵ درصد رسیده بود به حدود ۱۱ درصد در پایان سال ۱۳۷۴ کاهش یافته است و پیش بینی می‌شود که نرخ

۱-۵- محرومیت زدایی

سیمای مناطق محروم کشور به دنبال اجرای برنامه‌های سازنده طی دوران سازندگی تغییر و تحول چشمگیری داشته است. طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵ تعداد بسیار زیادی پروژه در مناطق محروم کشور به بهره‌برداری رسیده است. کل پروژه‌های عمرانی مناطق محروم بالغ بر ۳۵۱۹۳ بوده که زمینه‌های مختلف عمرانی، راه، برق، مدرسه، آب، بهسازی، اشتغال و ... به اجرا در آمده است.

برای راه‌اندازی واحدهای تولیدی و اشتغال‌زا در مناطق محروم از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵ جمعاً ۲۱۲۵ میلیارد ریال وام ارزان بانکی اعطا شده است.

در مجموع این فعالیت‌ها دولت در مناطق محروم در دو زمینه عمده «عمران» و «اشتغال» با تلاش، پیگیری‌ها و نظارت مؤثر به‌طور بی‌وقفه دنبال شده و اقدامات انجام شده چهره‌ی مناطق محروم کشور را به کلی دگرگون کرده است. در همین راستا در بودجه ۱۳۷۶، حدود ۱۰/۵ درصد از اعتبارات عمرانی استان‌ها به مناطق محروم اختصاص یافته است.

۱-۶- بازسازی مناطق جنگزده

با خاتمه یافتن جنگ تحمیلی، بازسازی مناطق جنگزده به حکم وظیفه و ارج‌گزاری به ایثارگری مردم و جبران خسارت وارده در رأس وظایف دولت قرار گرفت و دولت اقدامات وسیعی را با همت و همکاری مردم در این خصوص انجام داد.

اینک پس از ۸ سال سازندگی، در پی هشت سال دفاع مقدس ۸۴ شهر از ۸۷ شهر آسیب دیده تقریباً به‌طور کامل بازسازی شده است و مراحل پایانی بازسازی ۳ شهر دیگر در دستور کار ستاد بازسازی مناطق جنگزده قرار دارد.

ساخت بیش از ۳۰۰ هزار واحد مسکونی با زیربنایی بیش از ۳۰ میلیون مترمربع در مناطق جنگزده و اجرای هزاران پروژه عمرانی در این مناطق از دیگر ثمرات هشت سال سازندگی در کشور می‌باشد و تاکنون بیش از یک میلیون نفر از مهاجرین مناطق جنگزده به زادگاه خویش بازگشته‌اند.

۲- تحولات بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

۲-۱- تحولات اقتصادی

۲-۱-۱- بخش آب

آب نقش عمده‌ای را در توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع ایفا کرده و بحران آب یکی از مشکلاتی است که جوامع در آینده با آن دست به‌گریبان خواهند بود. از آنجا که کشور ما کشور کم‌آبی می‌باشد و در برنامه دوم توسعه بخش کشاورزی به‌عنوان محور توسعه انتخاب شده است، بخش آب از اهمیت بالایی برخوردار بوده و نقشی محوری دارد. توجه به تأمین آب برای بخش کشاورزی و اقداماتی چون ایجاد سدهای متعدد در کشور، گسترش صنعت آب و فاضلاب برای تأمین آب موردنیاز صنعت مؤید این امر است.

طی دوره ۱۳۶۸-۱۳۷۵ دولت جمهوری اسلامی ایران ضمن توسعه صنعت آب کشور تلاش فراوانی کرد تا در راستای هدف محرومیت‌زدایی، مناطق محروم و روستاهای کشور را از نعمت آب سالم بهره‌مند سازد. شاخص‌های بخش آب طی این دوره به صورت زیر رشد داشته‌اند:

الف - میزان تأمین آب کشاورزی از ۷۱ میلیارد متر مکعب در سال ۱۳۶۸ به ۷۸/۶ میلیارد متر مکعب در سال

۱۳۷۵ (۱۰/۷ درصد رشد) می‌رسد و براساس پیش‌بینی‌ها در سال ۱۳۷۶ به ۷۹/۸ میلیارد متر مکعب (۱۲/۴ درصد رشد) افزایش می‌یابد.

ب - طی هشت سال دوران سازندگی، دولت به امر سدسازی و سرمایه‌گذاری در این بخش توجه خاصی مبذول داشته به طوری که در حال حاضر ۴۹ سد در دست احداث و ۷۰ سد در دست مطالعه برای احداث می‌باشد. پیش‌بینی می‌شود به مناسبت بیستمین سال پیروزی انقلاب اسلامی ۲۰ سد از سدهای در دست اجرا به بهره‌برداری برسند که از جمله آنها سد عظیم کرخه با ۵/۵ میلیارد متر مکعب، سد مارون با ۱/۲ میلیارد متر مکعب و سد تجن با ۰/۵ میلیارد متر مکعب حجم آب تنظیم شده به بهره‌برداری خواهند رسید. در سال ۱۳۷۵ نیز بخش عمده عملیات طرح‌های شش سد دیگر به اتمام و بهره‌برداری می‌رسد. در سال ۱۳۷۶ نیز عملیات اجرایی طرح‌های هفت سد انجام خواهد شد.

ج - ساختمان شبکه‌های آبیاری و زهکشی اصلی و فرعی از ۹۳۵ هزار هکتار به ۱۱۲۷ هزار هکتار در سال ۱۳۷۶ افزایش می‌یابد (۲۰/۵ درصد رشد).

د - حجم آبرسانی به شهرها و صنایع از ۴/۵ میلیارد متر مکعب در سال ۱۳۶۸ به ۵/۷ میلیارد متر مکعب در سال ۱۳۷۵ (۲۶/۶ درصد رشد) می‌رسد و براساس پیش‌بینی به عمل آمده این رقم در سال ۱۳۷۶ به ۶ میلیارد متر مکعب (۳۳/۳ درصد رشد) خواهد رسید.

۲-۱-۲- بخش کشاورزی

بخش کشاورزی به عنوان تأمین کننده غذای جوامع دارای نقشی کلیدی در توسعه اقتصادی و اجتماعی می‌باشد و از آنجا که برخی محصولات کشاورزی به عنوان ماده اولیه در صنایع مورد استفاده قرار می‌گیرند، نقش این بخش در مجموعه بخش‌های اقتصادی کشور حیاتی‌تر می‌شود. با توجه به ازدیاد جمعیت و تقاضای فزاینده محصولات کشاورزی و محور توسعه قرارگرفتن این بخش در برنامه دوم، باید ارزش افزوده آن به میزانی سرریز داشته باشد که بتواند تقویت کننده بخش‌های دیگر باشد.

شاخص‌های بخش کشاورزی در اثر سیاست‌های اعمال شده دولت طی سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۷۵ شاهد تحولات مثبتی بوده است به طوری که صادرات محصولات کشاورزی از ۵۱/۵ میلیون دلار در سال ۱۳۶۸ به ۱۱۱۸ میلیون دلار در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته که ۲۱ برابر رقم سال ۱۳۶۸ می‌باشد. پیش‌بینی می‌شود در سال ۱۳۷۶ ارزش صادرات محصولات کشاورزی به ۱۲۴۶ میلیون دلار (۲۴/۲ برابر سال ۱۳۶۸) برسد. در جداول شماره ۱ و ۲ و ۳ رشد تولید محصولات زراعی، دامی، آبزیان و عملکرد بخش جنگل و مرتع طی دوران هشت ساله بازسازی کشور ارائه شده است.

۲-۱-۳- بخش معدن

کشور ما دارای منابع معدنی غنی بوده و از آنجا که این بخش می‌تواند مواد اولیه مورد نیاز صنایع ذوب فلزات

جدول ۱- مقایسه میزان تولید محصولات زراعی طی سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۷۵

و پیش‌بینی تولید در سال ۱۳۷۶

محصول	تولید در سال ۱۳۶۸ (هزارتن)	تولید در سال ۱۳۷۵ (هزارتن)	درصد رشد	پیش‌بینی تولید در سال ۱۳۷۶ (هزارتن)	درصد رشد نسبت به سال ۱۳۶۸
-------	----------------------------	----------------------------	----------	-------------------------------------	---------------------------

(آبی و دیم)
برنج
نباتات علوفه
(جو، ذرت، یونجه و شبدر)
چغندر قند
حبوبات
سیب‌زمینی
پنبه

۱۸۵۴	۲۷۰۰	۴۵/۶	۲۷۷۲	۴۹/۵
۸۶۲۶	۱۱۲۳۱	۳۰	۱۱۶۶۱	۳۵/۲
۳۵۳۵	۴۵۰۰	۲۷/۳	۶۰۰۶	۷۰
۲۶۴	۷۲۰	۱۷۳	۷۹۸	۲۰۲
۲۰۳۳	۳۱۷۳	۵۹	-	-
۳۹۴	۶۰۰	۵۲/۳	-	-

هشت سال تلاش مقدس، روابط عمومی و امور بین‌الملل سازمان برنامه و بودجه.

منبع - ایران آباد

جدول ۲- مقایسه میزان تولید در زیربخش دام و طیور و آبزیان

طی سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۷۵ و پیش‌بینی در سال ۱۳۷۶

محصول	تولید در سال ۱۳۶۸	تولید در سال ۱۳۷۵	درصد رشد	تولید در سال ۱۳۷۶	درصد رشد نسبت به سال ۱۳۶۸
گوشت قره	۵۶۰	۶۸۰	۲۱	۷۰۰	۲۵
گوشت مرغ	۲۳۰	۶۸۰	۱۰۶	۶۸۵	۱۰۷/۵
شیر	۲۸۲۷	۴۷۰۵	۲۳	۴۸۹۵	۲۸
تخم مرغ	۲۸۰	۴۹۰	۷۵	۵۷۰	۱۰۳/۶
ز آب‌های	۲۱/۲	۶۰	۱۸۳	۷۸	۲۶۸
ز آب‌های	۲۳۹	۲۶۵	۱۰/۸	۳۰۱	۱۲۶
ماهی و	۴۹/۲	۶۰	۲۲	-	-

جدول ۳-

عملیات انجام شده

جنگل کاری و

مقایسه عملکرد بخش جنگل و مرتع طی سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۷۵ و پیش‌بینی در سال ۱۳۷۶

عملیات انجام شده	سال ۱۳۶۸ (هزارهکتار)	سال ۱۳۷۵ (هزارهکتار)	درصد رشد	پیش‌بینی سال ۱۳۷۶ (هزارهکتار)	درصد رشد نسبت به سال ۱۳۶۸
حیا جنگل‌های	۳۴/۸	۴۰	۱۴/۹	۲۲/۵	-۳۵/۳

جدول ۵- مقایسه میزان تولید محصولات صنعتی بخش معدن طی سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۷۵

محصول	تولید در سال ۱۳۶۸ (هزار تن)	تولید در سال ۱۳۷۵ (هزار تن)	درصد رشد
فولاد	۱۶۲۲/۲	۶۰۰۰	۲۷۰
مس	۴۳/۱	۹۵	۱۲۰/۴
آلومینیوم	۳۶	۹۰	۱۵۰
سنگ آهن	۲۳۰۰	۴۷۰۰	۱۰۴
زغال سنگ	۸۳۷	۸۴۵	۰/۹

۲-۱-۴- بخش بازرگانی

این بخش شامل مجموعه فعالیت‌هایی است که کالاها و مواد اولیه و واسطه‌ای مورد نیاز خانوارها، واحدهای تولیدی و دولت را از مبادی عرضه به مراکز تقاضا، مصرف و نگه‌داری و ذخیره‌سازی منتقل می‌کند. رفع کمبودهای داخلی و کاهش فشارهای تورمی از طریق تهیه کالا و توزیع عادلانه آن و تنظیم بازار کالاهای اساسی، توسعه و بهبود صادرات و حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان و اعمال نظارت دولت بر این فعالیت‌ها، قلمرو بخش بازرگانی را تشکیل می‌دهد. بررسی روند حمایت از اقشار آسیب‌پذیر طی دوره هشت ساله سازندگی نمودی از توجه دولت به امر عدالت اجتماعی است. به خصوص در مورد پرداخت یارانه که طی دوره ۱۳۶۸-۱۳۷۵ جمعاً ۱۱۹۶۷ میلیارد ریال یارانه پرداخت شده است. یارانه پرداختی در سال ۱۳۶۸ مبلغ ۱۶۲/۵ میلیارد ریال بوده است که با رشد شتابانی در سال ۱۳۷۵ به رقم ۵۸۰۰ میلیارد ریال می‌رسد (مصوب بودجه) و پیش‌بینی می‌شود در سال ۱۳۷۶ حدود ۶۰۸۸ میلیارد ریال یارانه پرداخت شود.

به منظور ذخیره‌سازی و نگه‌داری گندم؛ ساخت سیلو و تأسیسات ذخیره‌سازی گندم به صورت قابل توجهی افزایش یافته و مجموع ظرفیت تأسیسات ذخیره‌سازی گندم که تا پایان سال ۱۳۷۵ توسط جهادگران مورد احداث و بهره‌برداری قرار می‌گیرد بالغ بر ۱۰۶۲۰۰۰ تن می‌شود که این رقم تقریباً معادل کلیه امکانات و تأسیسات ذخیره‌سازی گندم بوده که طی ۴۳ سال قبل از انقلاب اسلامی ایجاد شده است.

۲-۱-۵- بخش انرژی

ایران با ذخایر فراوان نفت و گاز دارای موقعیت ممتازی در جهان است و این سرمایه عظیم خدادادی در اقتصاد کشور نقش مهمی را به عهده دارد. این بخش قسمت عمده‌ای از انرژی و ارزش مورد نیاز کشور را تأمین نموده و استفاده مناسب و بهینه از آن در رشد اقتصادی کشور ضروری است.

الف- نفت

در این بخش طی سال‌های مورد بررسی توسعه منابع جدید نفت و افزایش تولید، افزایش ظرفیت صادراتی نفت خام، صیانت از ذخایر نفت خام و جلوگیری از به هدر رفتن آن، گسترش عملیات اکتشاف و استخراج نفت و گاز، تأمین فراورده‌های نفتی مورد نیاز کشور و گسترش پژوهش‌های علمی و فنی در صنعت نفت مورد توجه قرار گرفته و این امر رشد قابل توجهی در شاخص‌های این بخش را نشان می‌دهد. در جدول شماره ۶ شاخص‌های عمده این بخش طی سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۷۵ ارائه شده است.

جدول ۶- مقایسه شاخص‌های مختلف در بخش نفت طی سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۷۵ و پیش‌بینی سال ۱۳۷۶

شاخص	سال ۱۳۶۸	سال ۱۳۷۵	درصد رشد	پیش‌بینی در سال ۱۳۷۶	درصد رشد نسبت به سال ۱۳۶۸
متوسط نفت خام تحویلی به پالایشگاه‌ها (هزار بشکه)	۸۳۶/۱	۱۴۰۳	۶۷/۸	۱۵۵۰	۸۵/۴
کل تولید نفت خام (هزار بشکه)	۲۹۴۵/۵	۳۹۳۱	۳۳/۴۵	۴۰۸۸	۳/۹
درآمد ارزی حاصل از فروش نفت خام و فرآورده‌های نفتی (میلیارد دلار)	۱۲	۱۹/۰۸	۵۹	-	-
تولید چهار فرآورده اصلی (نفت، بنزین، نفت گاز و نفت کوره) (متر مکعب در روز)	۱۱۵۴۱۵	۱۸۰۹۲۶/۱	۵۷	-	-

جهت‌گیری دولت برای کاهش اتکای به درآمدهای حاصل از صادرات نفت خام و در واقع تبدیل این منبع پایان‌پذیر و تجدیدناپذیر به فرآورده‌های نفتی و محصولات پتروشیمی که دارای ارزش افزوده بالاست از نکات قابل توجه به شمار می‌آید. به عنوان مثال در سال ۱۳۷۶ تنها از محل صادرات فرآورده‌های نفتی که در سال‌های گذشته واردکننده آن بوده‌ایم، مبلغ ۱۷۵۰ میلیون دلار ارزآوری خواهیم داشت و در همین حال که ظرفیت تولید نفت خام افزوده شده، اقدام اساسی ایجاد صنایع تبدیلی آن مانند احداث مجتمع‌های عظیم پتروشیمی نیز مورد توجه قرار داشته است.

ب- گاز

جمهوری اسلامی ایران پس از کشور روسیه دارای بزرگ‌ترین منابع گاز طبیعی در جهان است. سیاست‌های بخش انرژی همواره در راستای اولویت دادن به بخش گاز در تأمین انرژی مصرفی کشور و جایگزینی آن با فرآورده‌های میان‌تقطیرنفتی بوده است. استراتژی‌های مهم بخش گاز طی دوره ۱۳۶۸-۱۳۷۵ توسعه فعالیت‌های گازرسانی و افزایش سهم گاز در مصارف انرژی کشور و تأکید بر توزیع گاز به ترتیب برای مصارف نیروگاه‌ها، صنایع و مصارف تجاری و خانگی با اولویت دادن به قطب‌های پرمصرف کشور را دربرگرفته است. در جدول شماره ۷ رشد شاخص‌های این بخش ارائه شده است.

ج- برق

صنعت برق صنعتی زیربنایی و اساسی است و سرمایه‌گذاری کافی و بهنگام در این بخش اجتناب‌ناپذیر است. از مهم‌ترین هدف‌های این بخش طی سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۷۵ می‌توان به بازسازی و نوسازی نیروگاه‌ها و تأسیسات صدمه‌دیده برق، توسعه ظرفیت‌های موجود و ایجاد تأسیسات جدید برق‌رسانی به روستاها اشاره کرد. در جدول شماره ۸ رشد شاخص‌های این بخش ارائه شده است.

۲-۱-۶- عمران شهری و مسکن

پیشرفت جوامع، افزایش جمعیت، گسترش شهرها و ... نیاز به مسکن به عنوان یک سرپناه را بیش از پیش هویدا ساخته به طوری که دولت‌ها همواره سیاست‌گذاری در بخش عمران شهری و مسکن را از جمله

بنیانی ترین اهداف خویش می دانند. طی سال های ۱۳۶۸-۱۳۷۵ دست اندرکاران نظام و مسئولان امر مسکن و شهر سازی توجهی خاص به این بخش مبذول داشته اند. در جدول شماره ۹ رشد شاخص های این بخش مورد مقایسه قرار گرفته است.

جدول ۷- مقایسه شاخص های مختلف در بخش گاز طی سال های ۱۳۶۸-۱۳۷۵ و پیش بینی سال ۱۳۷۶

شاخص	سال ۱۳۶۸	سال ۱۳۷۵	درصد رشد	پیش بینی در سال ۱۳۷۶	درصد رشد نسبت به سال ۱۳۶۸
طول شبکه گازرسانی (کیلومتر)	۱۸۸۱۷	۴۱۴۰۰	۱۲۰	-	-
تعداد شهر های تحت پوشش	۱۱۴	۲۸۰	۱۴۵/۶	۳۰۰	۱۶۳/۱۵
مجموع انشعابات نصب شده	۱۰۰۷۵۶۷	۲۴۰۰۰۰۰	۱۳۸/۲	-	-
مصرف گاز طبیعی	۱۴/۸	۴۱	۱۷۷	۴۵	۲۰۴
تعداد مشترکین گاز طبیعی	۷۶۴۳۶۹	۲۹۰۰۰۰۰	۲۷۹/۴	۳۲۰۰۰۰۰	۳۱۸/۶

جدول ۸- مقایسه شاخص های مختلف در بخش برق طی سال های ۱۳۶۸-۱۳۷۵ و پیش بینی سال ۱۳۷۶

شاخص	سال ۱۳۶۸	سال ۱۳۷۵	درصد رشد	پیش بینی سال ۱۳۷۶	درصد رشد نسبت به سال ۱۳۶۸
ظرفیت تولیدی نیروگاه های کشتور (هزار مگاوات)	۱۴/۵	۲۴	۶۵/۵	۲۵	۷۲/۴

۲-۲- تحولات بخش فرهنگی

۲-۲-۱- آموزش عمومی

توجه خاص دولتمردان به بخش آموزش عمومی در دوران سازندگی رشد قابل ملاحظه‌ای را برای شاخص‌های این بخش به ارمغان آورده است. چنانکه:

- تعداد دانش‌آموزان آموزش ابتدایی از ۸/۸۶ میلیون نفر در سال ۱۳۶۸ به ۹/۱۵ میلیون نفر در سال ۱۳۷۵ بالغ شده است.

- آموزش راهنمایی تحصیلی در سال ۱۳۶۸، ۳/۱ میلیون نفر را شامل می‌شد که در سال ۱۳۷۵ این رقم به ۵/۲۸ میلیون نفر می‌رسد.

- تعداد دانش‌آموزان نظام متوسطه در سال ۱۳۶۸، ۱/۷۳ میلیون نفر بود که در سال ۱۳۷۵، این رقم به ۳/۷۵ میلیون نفر می‌رسد.

- تعداد دانش‌آموزان استثنایی و سرآمد در سال ۱۳۶۸، ۳۲ هزار نفر بود که در سال ۱۳۷۵ تعداد آنها به ۹۳ هزار نفر رسیده است.

- براساس پیش‌بینی‌های به عمل آمده تعداد دانش‌آموزان مقاطع مختلف ابتدایی، راهنمایی و متوسطه در سال ۱۳۷۶ به ترتیب ۸/۸۶، ۵/۵۲، ۴/۰۷ میلیون نفر خواهد رسید.

- در سال ۱۳۶۸ تعداد دانش‌آموزان تحت پوشش آموزش غیرانتفاعی تنها ۵ هزار نفر بود.

- تعداد سوادآموزان تحت پوشش نهضت سوادآموزی از ۱۱۰۴۴۴۴ نفر در سال ۱۳۶۸ به ۱۱۸۷۳۵۶ نفر در سال ۱۳۷۵ می‌رسد.

- تعداد کلاس‌های دایر از ۴۳۳ هزار کلاس در سال ۱۳۶۸ به ۵۵۶ هزار کلاس در سال ۱۳۷۵ افزایش می‌یابد.

- سهم دانش‌آموزان دختر در سال ۱۳۶۸، ۴۳/۵ درصد بود که این میزان در سال ۱۳۷۵ به ۴۶ درصد می‌رسد.

- نسبت دانش‌آموز به معلم از ۲۳/۹ نفر در سال ۱۳۶۸ به ۲۳/۵ نفر در سال ۱۳۷۵ رسید که ۱/۶ درصد کاهش نشان می‌دهد.

۲-۲-۲- آموزش عالی

- تعداد دانشجویان بخش آموزش عالی از ۴۴۷۲۶۵ نفر در سال ۱۳۶۸، به حدود ۱/۳ میلیون نفر در سال

۱۳۷۵ رسیده است و پیش‌بینی می‌شود این تعداد از دانشجویان در سال ۱۳۷۶ به ۱/۴۵ میلیون نفر برسد.

به این ترتیب شاخص تعداد کل دانشجویان در هر یک صد هزار نفر جمعیت از ۸۳۰ نفر در سال ۱۳۶۸ به

۲۲۰۳ نفر در سال ۱۳۷۶ افزایش خواهد یافت.

- تعداد اعضای هیئت علمی تمام وقت بخش آموزش عالی در سال ۱۳۶۸، ۱۴۰۰۰ نفر بوده است که با رشد

متوسط سالانه برابر ۵/۳ درصد به ۲۰۰۶۹ نفر در سال ۱۳۷۵ رسیده است.

- تعداد فارغ‌التحصیلان مراکز آموزش عالی (دولتی و غیردولتی) نیز در سال ۱۳۶۸، ۵۰۷۴۸ نفر بوده که در

سال ۱۳۷۵ به حدود ۱۶۱۰۰۰ رسیده است. جدول زیر روند فارغ‌التحصیلان مراکز آموزش عالی را طی

سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵ نشان می‌دهد.

تعداد فارغ التحصیلان، بر حسب بخش دولتی و غیردولتی ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵

۱۳۷۵ (برآورد)	۱۳۷۴	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	فارغ التحصیلان
۸۵۰۰۰	۷۴۱۷۰	۶۳۸۶۶	۵۹۱۹۴	۵۲۳۵۳	۴۲۸۵۷	۳۷۳۸۴	۳۳۰۱۰	بخش دولتی*
۷۶۰۰۰	۶۶۰۰۰	۵۹۰۰۰	۵۰۰۳۸	۴۲۴۳۸	۳۱۶۵۲	۲۵۰۷۲	۱۷۷۳۸	بخش غیردولتی
۱۶۱۰۰۰	۱۴۰۱۷۰	۱۲۲۸۶۶	۱۰۹۲۳۲	۹۴۷۹۱	۷۴۵۰۹	۶۲۴۵۶	۵۰۷۴۸	جمع

* بدون مراکز تربیت معلم

۲-۲-۳- تحقیقات

در طول دوران سازندگی (۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵) اقدامات دست‌اندرکاران و مسئولان نظام برای گسترش تحقیقات و پژوهش‌ها به منظور کمک به افزایش توان علمی و فنی کشور و در نهایت کسب توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ادامه یافت، چنانکه:

- تعداد محققان کشور به ازای هر یک میلیون نفر جمعیت از معادل ۸۲ نفر در سال ۱۳۶۸، به ۴۵۰ نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.

- نسبت بودجه تحقیقات به تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۶۸، معادل ۰/۲ درصد بوده که به ۰/۳۵ درصد در سال ۱۳۷۵ افزایش یافت.

- نسبت بودجه تحقیقات به بودجه عمومی کشور در سال ۱۳۶۸ معادل ۱/۱۷ درصد بوده که به ۱/۳۵ درصد در سال ۱۳۷۵ افزایش پیدا کرد.

رشد به ۱۱۷۱۵۰ ساعت افزایش یافته است.

- تعداد عناوین کتاب‌ها از ۷۷۰۰ عنوان در سال ۱۳۶۸ به حدود ۱۱۰۰۰ عنوان در سال ۱۳۷۵ رسیده است.
- تیراژ کتاب از ۵۷/۱۱۲ میلیون نسخه در سال ۱۳۶۸ به ۷۱ میلیون نسخه در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.
- تعداد کتابخانه‌های عمومی از ۲۵۰ باب در سال ۱۳۶۸ به ۹۹۷ باب در سال ۱۳۷۵ رسیده است.
- تعداد مراجعات به کتابخانه‌های عمومی از ۱۱/۸۹ میلیون نفر در سال ۱۳۶۸ به بیش از ۱۷ میلیون نفر در سال ۱۳۷۵ رسیده است.
- تعداد کتابخانه‌ها و مراکز فرهنگی و هنری کودکان و نوجوانان از ۲۸۳ باب در سال ۱۳۶۸ به ۳۸۰ باب در سال ۱۳۷۵ رسیده است.
- تولید برنامه‌های نمایشی از ۲۰۰ مورد در سال ۱۳۶۸ به ۶۸۰ مورد در سال ۱۳۷۵ رسیده است.
- تعداد سالن‌های سینما از ۲۵۶ باب در سال ۱۳۶۸ به ۲۸۴ باب در سال ۱۳۷۵ رسیده است.
- چاپ و نشر قرآن کریم از ۱۰۰ هزار نسخه در سال ۱۳۶۸ به ۸۰۰ هزار نسخه در سال ۱۳۷۵ رسیده است.
- تولید فیلم سینمایی از ۴۸ فیلم در سال ۱۳۶۸ به ۶۰ فیلم در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.
- تیراژ مطبوعات از ۱۷۶/۵ میلیون نسخه در سال ۱۳۶۸ به ۵۷۵ میلیون نسخه در سال ۱۳۷۵ رسیده است.
- تعداد دفاتر خبرگزاری جمهوری اسلامی در داخل و خارج کشور از ۵۶ باب در سال ۱۳۶۸ به ۷۴ باب در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.

۲-۳- تحولات بخش اجتماعی

۲-۳-۱- ایرانگردی و جهانگردی

- موفقیت‌های بخش ایرانگردی و جهانگردی در طی دوران هشت‌ساله سازندگی عبارت است از:
- تعداد جهانگردان بازدیدکننده از ایران از ۹۴ هزار نفر در سال ۱۳۶۸ به ۳۵۰ هزار نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.
 - درآمد حاصله از ورود جهانگردان به ایران از ۳۶/۵ میلیون دلار در سال ۱۳۶۸ به ۱۷۶ میلیون در سال ۱۳۷۵ رسیده است.

۲-۳-۲- تربیت بدنی و ورزش

- بخش تربیت بدنی و ورزش در طی دوران هشت‌ساله سازندگی به رشد و شکوفایی‌های زیر دست یافته است:
- تعداد ورزشکاران مرد تحت پوشش فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی از ۶۱۶/۴ هزار نفر در سال ۱۳۶۸ به ۸۹۶ هزار نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.
 - تعداد بانوان ورزشکار از ۲۷۸ هزار نفر در سال ۱۳۶۸ به ۷۶۱ هزار نفر در سال ۱۳۷۵ رسیده است.
 - تعداد مربیان ورزشی از ۱۸۶۰۰ نفر در سال ۱۳۶۸ به ۳۸۰۰۰ نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.
 - تعداد اماکن ورزشی در سطح کشور از ۴۹۰۰ باب در سال ۱۳۶۸ به ۶۶۷۰ باب در سال ۱۳۷۵ رسیده است.
 - تعداد معلمان ورزش از ۱۱۳۰۰ نفر در سال ۱۳۶۸ به ۱۸۹۰۰ نفر در سال ۱۳۷۵ رسیده است.
 - تعداد اعضای کانون‌های ورزشی مدارس از ۲۴۶۷۰۰ نفر در سال ۱۳۶۸ به ۴۰۵۴۰۰ نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.

- تعداد مدال‌های آسیایی و بین‌المللی اخذ شده توسط ورزشکاران از ۵۰ مدال به ۳۲۷ مدال افزایش یافته است.
۲-۳-۳- بهداشت و درمان

موفقیت‌های بخش بهداشت و درمان در دوران سازندگی عبارت است از:
- میزان مرگ و میر اطفال زیر یک سال از ۴۴ مورد در هر هزار تولد زنده در سال ۱۳۶۸ به ۲۶ مورد در هر هزار تولد زنده در سال ۱۳۷۵ کاهش پذیرفته است.

- میزان مرگ و میر کودکان زیر پنج سال از رقم ۵۳ مورد در هر هزار تولد زنده در سال ۱۳۶۸، به ۳۵ مورد در هر هزار تولد زنده در سال ۱۳۷۵ کاهش یافته است.

- میزان دانش‌آموزان ۱۴ تا ۱۶ ساله تحت پوشش خدمات بهداشتی از ۳۰ درصد در سال ۱۳۶۸ به ۵۹ درصد در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.

- میزان مرگ و میر مادران از رقم ۹۰ در هر صد هزار تولد زنده در سال ۱۳۶۸ به ۴۰ در هر صد هزار تولد زنده در سال ۱۳۷۵ کاهش یافته است.

- میزان دسترسی به مراقبت‌های اولیه بهداشتی از ۵۶ درصد در سال ۱۳۶۸ به ۹۰ درصد در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.

- میزان پوشش تنظیم خانواده در جمعیت هدف (زنان ۱۵ تا ۴۴ ساله دارای همسر) از ۲۴ درصد در سال ۱۳۶۸ به ۵۸ درصد در سال ۱۳۷۵ رسیده است.

- میزان دسترسی جمعیت ساکن در مناطق روستایی به آب آشامیدنی سالم از ۷۴ درصد در سال ۱۳۶۸ به ۸۷ درصد در سال ۱۳۷۵ رسیده است.

- تعداد خانه‌های بهداشت فعال از ۷۲۸۰ واحد در سال ۱۳۶۸ به ۱۴۱۸۶ واحد در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.

- نسبت پزشک عمومی به صد هزار نفر جمعیت از ۱۶ پزشک عمومی در سال ۱۳۶۸ به ۳۸ پزشک در سال ۱۳۷۵ رسیده است.

- نسبت پزشک متخصص به صد هزار نفر جمعیت از ۱۸ پزشک متخصص در سال ۱۳۶۸ به ۲۶ پزشک در سال ۱۳۷۵ رسیده است.

- نسبت دندانپزشک به صد هزار نفر جمعیت از ۶/۴ دندانپزشک در سال ۱۳۶۸ به ۱۴ دندانپزشک در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.

- نسبت دکتر داروساز به صد هزار نفر جمعیت از ۵/۸ دکتر داروساز در سال ۱۳۶۸ به ۸/۶ در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.

- تعداد تخت‌های درمانی از ۷۷۰۰۰ تخت در سال ۱۳۶۸ به ۹۹۶۰۰ تخت در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.

- نسبت تخت بیمارستانی به ازای صد هزار نفر جمعیت از ۱۴۷ تخت در سال ۱۳۶۸ به ۱۵۶ تخت در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.

۲-۳-۴- تأمین اجتماعی و بهزیستی

- تعداد افراد تحت پوشش برنامه خدمات حمایتی از حدود ۲/۷۵ میلیون نفر در سال ۱۳۶۸ به ۳/۸ میلیون نفر در سال ۱۳۷۰ رسیده است.

- تعداد افراد تحت پوشش برنامه توانبخشی از ۲۸۹ هزار نفر در سال ۱۳۶۸ به ۴۰۰ هزار نفر در سال ۱۳۷۵

رسیده است.

- تعداد افراد تحت پوشش برنامه کارآموزی و بازپروری از ۱۵ هزار نفر در سال ۱۳۶۸ به ۴۰ هزار نفر در سال ۱۳۷۵ رسیده است.

- تعداد افراد تحت پوشش بیمه بیکاری مشمول قانون تأمین اجتماعی از ۱۹ هزار نفر در سال ۱۳۶۸ به ۷۸ هزار نفر در سال ۱۳۷۵ رسیده است.

- تعداد افراد تحت پوشش بیمه‌های درمان مشمول قانون تأمین اجتماعی از ۱۱/۸ میلیون نفر در سال ۱۳۶۸ به ۲۰/۵ میلیون نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.